

Mun & Hals

NR 1 ■ MARS 2018

EN TIDNING FÖR MUN- & HALSCANCERFÖRBUNDETS MEDLEMMAR, ANHÖRIGA OCH STÖDJANDE

HPV – SKA VI VACCINERA ÄVEN POJKAR?

sid 4

Mun & Hals

Årgång 44 ■ Nr 1 ■ 2018

MHCF

MUN- & HALSCANCERFÖRBUNDET KANSLI & REDAKTION

Barks Väg 14, 170 73 Solna
Tel. 08-655 83 10
E-post: kansli@mhcforbundet.se
Hemsida: www.mhcforbundet.se
Bankgiro: 5703-3573

ANSVARIG UTGIVARE

Owe Persson

REDAKTÖR

Ulf Jönson
E-post:
ulfjonson.012140026@telia.com

MEDARBETARE I REDAKTIONEN

Viola Landewall
Annika Ljungström

FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Owe Persson
Magasingatan 13
903 27 Umeå
Tel. 090-19 10 32
Mobil 0703-92 63 15
E-post: owe.persson@umea.se

ISSN 2000-7477

GRAFISK FORM, TRYCK & DISTRIBUTION

Ågrenshuset, Bjästa

En italiensk drake, fångad med kameran vid Adriatiska havet.

Omslagsfoto: ULF JÖNSON

MATERIAL

till tidningen sänds till:
Mun- & Halscancerförbundet
Barks väg 14, 170 73 Solna
Märk kuvertet Mun&Hals.
Redaktionen förbehåller sig
rätten att redigera insänt, ej
beställt material. Insänt material
returneras endast på begäran.
Eftertryck och citat är tillåtet om
källan anges.

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

Ordförande: Hans-Ola Fors
Strandgatan 19, 952 33 Kalix
Tel. 0923-776 60
Fax: 0923-155 90
E-post: info@laryngfonden.se
Hemsida: www.laryngfonden.se
Plusgiro: 91 82 58-5
Bankgiro: 5936-5338

INNEHÅLL

Ledaren	3
Redaktören har ordet	4
HPV – ska vi vaccinera även pojkar?	4, 6-7
Kurs för förtroendevalda	8-9
Regionalt cancercentrum Väst	10
Aktuellt	14
Svenska Mun- och Halscancerförbundet deltar i att godkänna resolutionen i EU-parlamentet 4 december till den 7 december 2017	16-17
Diagnostiskt patologinätverk etablerat	18
Forskningsstudie av tungcancer	21
RECEPT: Tomater från Uruguay	22
Föreningsidan med information om kontaktpersonerna	23
Faktasida från förbundet	23
ANNONSER	
Fahl Scandinavia AB	3
Atos	5
Sunstar GUM® HYDRAL	11
Atos	12-13
Carl M. Lundh	15
Camurus	19
Bräcke diakoni	19
Proxident	19
Atos	24

► LEDAREN

Vill börja med att önska alla en riktigt god fortsättning på det nya året detta till trots att vi är inne i mars månad. Det är som vi lämnat bakom oss har precis som alla föregående år innehållit såväl glädjeämnen som sorgliga händelser. En av de tråkigare händelserna var väl att Funktionsrätt Sveriges ordförande Lars Ohly tvingades avgå vid den extrakongress som genomfördes den 19 januari på grund av den ohållbara situation han själv försatt sig i genom sitt tidigare kränkande handlingsätt. Detta fick till följd att vi som organisation tappade såväl tempo som anseende bland både medlemmar som allmänhet. En annan tråkig

nyhet är att SVF (Standardiserade vårdförlopp) inte ger den effekt som skulle önskas inom alla diagnoser. En stor glädjande nyhet är att en överenskommelse mellan staten och SKL (Sveriges kommuner och Landsting) har träffats för 2018. Överenskommelsen bygger på de runda bordssamtal som fördes under våren och försommaren 2017 mellan företrädare för patientorganisationer (Mun- & Halscancerförbundet deltog genom sin ordförande), vårdpersonal, forskare, vårdföretag, landstingsföreträdare m.fl. Slutsatserna från rådsrådet utgör ett viktigt underlag för utvecklingen av regeringens arbete med cancervården. I överenskommelsen står vidare att läsa att regeringen anser att det finns behov av att fortsatt

arbete med nationell och regional samverkan genom de regionala cancercentrumen (RCC). Detta innebär att man anser att RCC:s arbete behöver fortsätta att bedrivas brett. Det har fram till idag tagits fram 35 nationella vårdprogram som har fastställts av RCC i samverkan och ytterligare ett antal är under framtagande eller remissbehandling. Genom dessa och andra insatser har cancervården vidareutvecklats och stärkts under de senaste åren, vilket visas bl.a. i Socialstyrelsens utvärdering av RCC samt RCC:s rapport "Att leda med kunskap". Under 2017 har det pågått arbeten inom flera områden, t. ex:
■ Vätetidsförkortningar och patientdelaktighet.

■ Nationell och regional nivåstrukturering.
■ Förbättrad uppföljning av läkemedel.
■ Min vårdplan.
■ Forskningsdatabas för vårdpersonal och patienter.
■ Förbättrad rehabilitering av bäckenkomplikationer.
■ Regional och nationell samverkan inom cancerscreening, med fokus under 2017 på IT-stöd och patientsäkerhet inom cervixcancerscreening. Detta var ett axplock ur vad som händer inom cancervården. Ha nu en fin vår framför er tills några av oss träffas på riksstämman i Knivsta den 15 – 16 maj. ■

OWE PERSSON
FÖRBUNDSORDFÖRANDE

FAHL

NYHET

LARYVOX® EXTRA HME

NÄSTA GENERATION!

FAHL SCANDINAVIA är mycket stolta att lansera vårt nya **HME system**. Med Extra HME fulländas vårt redan breda sortiment.

- **Lättare att tala:** Det spelar ingen roll var på talventilen man trycker!
- **Mer diskret:** Helt hudfärgad design!
- **Mer valmöjlighet:** Tre varianter. **Normal Highflow och nu även Medium!**

JÄMFÖR! Prova en hel månad gratis genom att fylla i svarstalongen.

- JA, jag vill göra en gratis och icke-bindande beställning av **LARYVOX® EXTRA HME**
 - NORMAL** **MEDIUM** **HIGHFLOW**
- JA, jag är intresserad av ett **personligt och icke-bindande rådgivande samtal** och vill bli kontaktad av firman **FAHL SCANDINAVIA AB**.
- JA, jag är intresserad av ytterligare information och vill bli kontaktad.

FAHL SCANDINAVIA AB

Building 301 Medicon Village, 223 81 Lund

Efternamn, Vårdgivare namn

Adress

Titel

Postnr/Ort

Sjukhus

E-post

E-post

Telefon

Telefon

Jag godkänner att de uppgifter jag har angivit får sparas, behandlas och användas av företaget FAHL SCANDINAVIA AB för reklam per post, e-post eller telefon, samt för marknadsundersökning. Samförståndsfriskrivningen är frivillig och kan återkallas när som helst genom att du skickar ett e-post till info@fahl-scandinavia.de eller brev till FAHL SCANDINAVIA AB, Building 301 Medicon Village 223 81 Lund.

Datum/namnteckning

046 - 2873790

info@fahl-scandinavia.se

► REDAKTÖREN HAR ORDET

Tidningen har nu fått en ny layout. Detta för att ge den ett mera modernt snitt och kanske också göra den mera lättillgänglig för läsaren.

På en kurs för förtroendevalda i februari fick vi en del synpunkter på förändringen och de flesta var positiva och konstruktiva. Flera underströk

att texterna blivit tydligare och mera lättlästa.

Har du som läsare synpunkter på tidningens nya utförande vill redaktionen gärna ta del av dem!

Gunnar Schneider har bestämt sig för att sluta som medarbetare i redaktionen.

Gunnar har jobbat för tidningen i många år och det är minst 15 år sedan han började som redaktör. För några år sedan ville han lämna den uppgiften men stannade kvar som medarbetare i redaktionen.

Gunnar har haft stor betydelse för tidningens

utveckling. Vi tackar honom för alla de år han verkat för att vi ska ha en bra medlems-tidning och önskar honom all välgång. ■

ULF JÖNSON
REDAKTÖR

HPV – SKA VI VACCINERA ÄVEN POJKAR?

TEXT JOHANNA SJÖVALL, ÖVERLÄKARE, MED.DR, ÖNH-KLINIKEN, SKÅNES UNIVERSITETSSJUKHUS, LUND

JOHAN WENNERBERG, ÖVERLÄKARE, PROFESSOR, ÖNH-KLINIKEN, SKÅNES UNIVERSITETSSJUKHUS, LUND

Huvud- och halscancer (HH-cancer) är ett samlingsbegrepp för cancer i läpp, tunga, munbotten, tandkött, halsmandlar, tungbas, näsa-bihålor, struphuvud och ingången till matstrupen. I Sverige är HH-cancer fortfarande en relativt ovanlig cancer, som med närmare 1500 insjuknade per år ligger strax under listan på de tio vanligaste cancerformerna. Internationellt sett är det däremot en av de 5-6 vanligaste cancerformerna.

För ett par decennier sedan var majoriteten av HH-cancer i Sverige orsakad av rökning och alkoholöverkonsumtion, men det håller på att ändras. I dag är Sverige ett av de länder i världen som har lägst andel dagligrökare och det har resulterat i att tobaksassocierade cancrar¹ minskar.

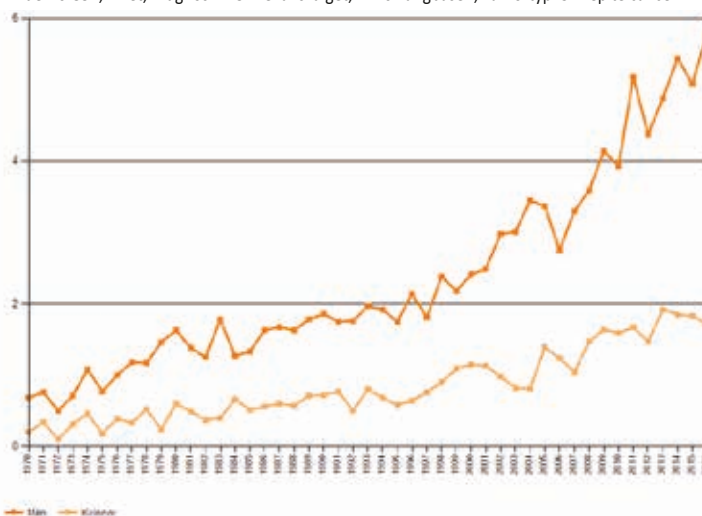
Svalgcancer epidemin

Men nu möter vi ett nytt problem! Antalet patienter med cancer i mellansvalget dvs halsmandlar och tungbas, ökar hastigt. I dagsläget insjuknar ca 400 personer per år i Sverige, 300 män och 100 kvinnor. Ser man tillbaka och analyserar ökningstakten de senaste decennierna så

ser vi framför oss en drastisk ökning, ca 5 % per år, se fig 1 och 2. Antalet insjuknade kommer att fördubblas vart 14:e år. Det skall jämföras med malignt melanom som fått stor uppmärksamhet och där antalet patienter fördubblas på drygt 20 år. Patienterna som drabbas av svalgcancer är oftast i medelåldern och icke-rökare. Majoriteten är män. Motsvarande oroande trend ses i övriga Europa och i Nordamerika. I Sverige är den relativa 5-års överlevnaden² kring 70%.

Ökningen av cancer i halsmandlar och svalg är i hög grad kopplad till en virusinfektion med humant papillomvirus – HPV. Det är

Nya cancerfall. Åldersstandardiserad incidens per 100 000 enligt befolkningen 2000, Ålder: 0-85+, Riket, Diagnos: 145 Mellansvalget, 1410 Tungbasen, Tumörtyper: Skivepitelcancer

Socialstyrelsens statistikdatabas 2018-02-06

Figur 1: Antal nya fall av cancer i 'mellansvalget' (= halsmandlar och tungbas) 1970 – 2016. Siffrorna är hämtade från Socialstyrelsens Statistikdatabas och avser antal nya fall per 100.000 invånare och år (åldersstandardiserad incidens) (www.sos.se), dvs korrigerat för förändringar i åldersstrukturen under den studerade tidsperioden. Man kan se att det är ungefär dubbelt så många män som kvinnor som insjuknar och att ökningstakten är exponentiell. Räkningar på ökningstakten så är den strax under 5% per år, dvs antalet insjuknade dubblas på 14 år. Källa: Socialstyrelsens statistikdatabas

en infektion som de allra flesta av oss har haft och som läkt ut, men som i sällsynta fall finns kvar i svalget och leder till en cancerutveckling. Vi känner i dag till ca 200

typer av HPV-virus. En del söker sig till huden och ger vanliga vårtor, ffa på fötter och händer och läker ut inom något år. Några söker sig till

Fortsättning på sid 6

Din hud förtjänar det bästa

Vätservetter- Bättre för din hud

Alkoholfri

Provox Adhesive Remover

- Hjälper till att ta bort plåstret
- Minskar öm och röd hud

Alkoholfri

Provox Skin Barrier

- Lämnar ett skyddande lager på huden under plåstret
- Förbättrar tätning av plåstret

En ny lösning för natten- Bättre Nätter för Bättre Dagar

Provox Luna

- Lugnar din hud och förbättrar din lunghälsa under natten
- Plåstret är gjort av hydrogel som lugnar och svalkar huden
- HME-kassetten är mjuk och len och har en överlägsen befuktning

För mer information om dessa produkter eller några av **våra andra Provox-produkter**, **alla utvecklade och producerade i Sverige**, vänligen kontakta oss på Atos Medical kundtjänst:

Via telefon: 0415 198 20
Via e-post: kundtjanst@atosmedical.com
Hemsida: www.atosmedical.se

Atos Atos Medical
Your voice

slemhinnor. En del är helt ofarliga, men andra (huvudsakligen typ 16 och 18) kan orsaka livmoderhalscancer. Här erbjuder samhället sedan några år tillbaka unga kvinnor vaccination för att förebygga en eventuell utveckling av cancer.

I Sverige behandlas cancer i halsmandlar och svalg med strålbehandling, ibland i kombination med cellgifter. Behandlingen tar lång tid, är krävande och ger oftast svåra akuta biverkningar i form av smärta och nedsatt förmåga att äta och dricka. Många får bestående besvär med mun-torrhet och nedsatt rörelseförmåga i nacke och axlar. I vissa fall krävs även kompletterande kirurgisk behandling som kan ge ytterligare biverkningar med bestående påverkan på sociala funktioner som tal, permanenta problem med födointag och dessutom förändrat utseende.

Patienter med HPV-associerade cancrar i mellansvalget har bättre prognos än patienter med tumörer där man inte hittar HPV-virus och det finns goda möjligheter till bot.

Men – den enskilde individen får stora ”kostnader” i form av sjukskrivningar, inkomstförlust, akuta och ofta även livslånga bieffekter som kan ge funktionella och sociala handikapp. För samhället finns kostnaden för sjukvården. Samhällets direkta kostnader för att utreda och behandla avancerad HH-cancer är i dag mer än 450 tkr per patient under det första året.

Smittar svalgcancer?

Nej, HPV-orsakad cancer smittar inte, och inte någon annan cancerform i huvudhalsområdet heller. Däremot är HPV i sig ett smittsamt virus som det finns många olika typer av. En del typer ger som sagt godartade vårtor på huden som spontant läker ut och det är bara ett

par typer, ffa HPV typ 16 och 18 som är starkt kopplade till utveckling av cancer. Trots det så har de flesta av oss, i regel i ungdomsåren, varit infekterade med HPV men läkt ut infektionen. Vi vet i nuläget inte varför enstaka individer får en kvarstående infektion och varför några av dem dessutom utvecklar cancer.

HPV infektionen smittar via kroppsvätska, men det finns ingen anledning att undvika närkontakt eller sexuell aktivitet bara för att man har/har haft en cancer som är orsakad av HPV. Det finns anledning att understryka dels att det även finns en asexuell spridning av HPV 16 och 18, dels att cancer inte smittar.

Prevention

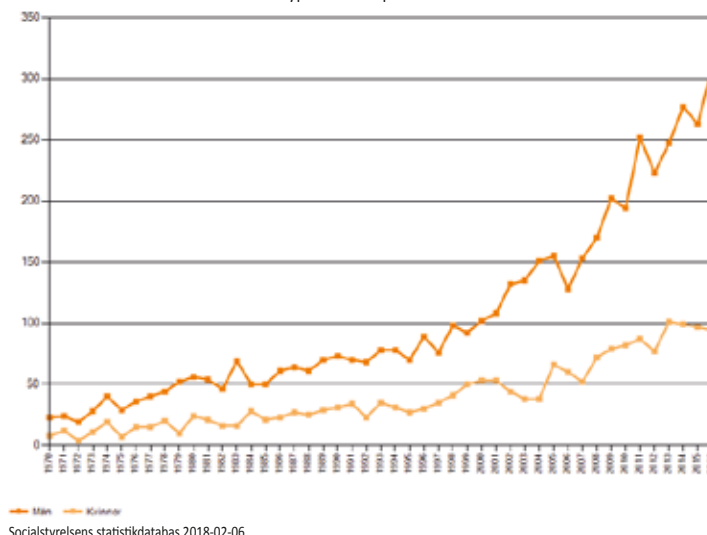
Det mest kostnadseffektiva sättet att ”behandla” cancer är prevention, dvs att se till att den aldrig uppkommer.

Vi känner till flera riskfaktorer för HH-cancer, nämligen rökning, hög alkoholkonsumtion och dålig munhälsa. Samhället arbetar aktivt för att minska dessa. Tänk bara på de numera obligatoriska texterna och bilderna på cigarettpaket.

Men – vi behöver också en strategi för att förbygga cancer i halsmandlar och svalg. Huvuddelen av denna cancerform, ca 80% i Sverige, är alltså orsakade av samma HPV-virus som orsakar livmoderhalscancer (ca 450 fall/år). Borde vi inte erbjuda pojkar samma möjlighet att förebygga cancer?

Det finns många aspekter att väga in när man tar ställning till detta. För att nämna några; Kostnadseffektiviteten, kanske får man samma skyddseffekt på hela populationen (män + kvinnor) om man når en vaccinationsgrad hos flickor/kvinnor som är större än 80%? Vilken är vaccinets säkerhetsprofil? Den Europeiska läkemedelsmyndigheten har nyligen

Antal nya cancerfall, Ålder: 0-85+, Riket, Diagnos: 145 Mellansvalget, 1410 Tungbasen, Tumörtyper: 146 Skivepitelcancer

Socialstyrelsens statistikdatabas 2018-02-06

Figur 2: Antal nya cancerfall i 'mellansvalget' i absoluta tal i Sverige 1970 – 2016. Källa: Socialstyrelsens statistikdatabas.

gjort en stor genomgång som kan avfärda farhågor för att syndrom som POTS ("postural orthostatic tachycardia syndrome") och CRPS (complex regional pain syndrome) är vaccinationsorsakade. Det finns även en jämställdhetsaspekt, skall enbart flickor/kvinnor ta ansvar för att förebygga risken för HH-cancer både hos män och kvinnor?

Vår uppfattning, liksom många andras (se rekommendationen från "The American H&N Society" nedan), är att man bör erbjuda vaccination mot HPV även till pojkar på samma sätt som det ges till flickor. Australien och vissa länder i Europa har redan infört vaccination för både pojkar och flickor.

I Norge har Folkhelseinstituttet lämnat en rapport till Helse- og omsorgsdepartementet där man rekommenderar att erbjuda vaccination till pojkar i 12-års åldern. Region Skåne har arbetat med att ta fram ett kunskapsunderlag för ställningstagande till motsvarande erbjudande i Region Skåne och rekommendationen blev att vaccinera även pojkar.

Motsvarande arbete har nu även gjorts nationellt av Folkhälsomyndigheten. Enligt Smittskyddslagen

skall en smittsam sjukdom omfattas av ett nationellt vaccinationsprogram om vaccination mot sjukdomen kan förväntas:

- Effektivt förhindra smittspridning eller minska sjukdomsburden av smittsamma sjukdomar i befolkningen eller vissa grupper av befolkningen,
 - Vara samhällsekonomiskt kostnadseffektiv, och
 - Vara hållbar från etiska och humanitära utgångspunkter.
- Den sammanvägda bedömningen blev att vaccination av pojkar mot HPV uppfyller kraven för att ingå i ett nationellt vaccinationsprogram.

Forskning och utveckling

Om en HPV-infektion är orsak till cancer i mellansvalget tar den lång tid att utveckla, kanske 20-30 år. Till skillnad från livmoderhalscancer kan man inte heller göra regelbundna undersökningar för att leta efter förstadiet till cancer för det förekommer inte på samma sätt i mellansvalget. Det gör att det i nuläget inte finns något vetenskapligt stöd för att vaccination av pojkar verkligen ger en minskning av cancer i mellansvalget. Det finns däremot studier på unga män som påvisar en minskning av kondylom och

andra genitala förändringar som också är kopplade till HPV, vilket indikerar att vaccination även kan förebygga svalgcancer hos män.

Det pågår i dag på flera Universitetssjukhus i Sverige forskning inriktad mot HPV-orsakad svalgcancer. Frågeställningarna är många, några exempel:

- Kan vi minska "behandlingsintensiteten" (exv. avstå från cellgifter och dess biverkningar) utan att tappa effekten av strålbehandling?
- Finns det möjlighet att komplettera vår standardbehandling med någon form av immunologisk terapi (vaccination) för att minska risken för återfall?
- Kan vi utveckla nya, experimentella modeller (HPV-positiva cellinjer, HPV-positiva

humana tumörer som växer på immunologiskt inkompetenta möss) för att i laboratoriet studera olika behandlingskombinationer (cellgifter, strålbehandling, antikroppar mot HPV) utan att utsätta patienter för risk?

Sammanfattningsvis är det viktigt att vi (professionen och patientföreträdare) tillsammans aktivt arbetar för att uppmärksamma allt detta och verkar för ett ökat medvetande om den kraftiga ökningen av cancer i mellan-svalget orsakat av HPV. ■

¹ Avser röktaobak (cigarett, cigarr, pipa). Däremot har vi inga hållpunkter för att svenskt, vått snus ger cancer i munhåla och svalg.

² Dvs. överlevnad korrigerat för förväntad dödlighet i en population med samma ålderssammansättning.

JOHANNA SJÖVALL
ÖVERLÄKARE, MED.DR.
ÖNH-KLINIKEN, SKÅNES UNIVERSITETSSJUKHUS, LUND

JOHAN WENNERBERG
ÖVERLÄKARE, PROFESSOR

Vill Du veta mer om HPV och HH-cancer?

AHNS: [HTTPS://WWW.AHNS.INFO/WP-CONTENT/UPLOADS/2015/10/HPV-POSITION-STATEMENT-10-9-2015.PDF?8A5C02](https://www.ahns.info/wp-content/uploads/2015/10/HPV-POSITION-STATEMENT-10-9-2015.pdf?8A5C02)

NASJONALT FOLKHELSEINSTITUT: [HTTP://WWW.FHI.NO/ARTIKLER/?ID=117699](http://www.fhi.no/artikler/?ID=117699)

[HTTPS://WWW.FOLKHALSOMYNDIGHETEN.SE/PUBLICERAT-MATERIAL/PUBLIKATIONER/?SO=&PH=&Q=HPV+VACCINATION+POJKAR](https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationer/?SO=&PH=&Q=HPV+VACCINATION+POJKAR)

Cancer i hals eller munhåla?

Det finns gemenskap med andra i samma situation!
Bli medlem i någon av Mun- & Halscancerförbundets föreningar.
Vi välkomnar behandlade, anhöriga, sjukvårdspersonal,
vänner och andra intresserade som medlemmar.

Mun- & Halscancerförbundet (MHCF) arbetar för:

- kontakt och information före och efter behandling
- att hjälpmedel och förbrukningsmaterial skall vara kostnadsfria
- utökade resurser till rehabilitering
- handikappersättning, färdtjänst och kostnadsfri tandvård
- subventionerad utomlandsvård
- forskning och utveckling av hjälpmedel
- bredare informationsverksamhet
- rökinformation i skolorna

Läns- eller regionsföreningar i Sverige finns i:

Dalarna, Gävleborg, Göteborg, Halland, Sydöstra Sverige, Stockholm, Uppland, Södra Sverige, Västmanland, Norrland, Örebro och Värmlands Län.

Vi är en av huvudmännen i Cancerfonden

KURS FÖR FÖRTROENDEVALDA

TEXT OCH FOTO ULF JÖNSON

Kursen hade många deltagare.

I slutet av januari hölls en kurs för styrelseledamöter och valberedare i föreningarna. Genom åren har många sådana kurser genomförts, för det mesta vid Nynäs-gården. Den här gången var kursen förlagd till Nova Park i Knivsta, välkänt för dem som under senare år deltagit i riksstämmorna.

Kursen inleddes av Owe Persson, som också höll en exposé över förbundets 50-åriga historia.

Fortsättningen av kursen var upplagd så att de inbjudna föreläsarna från ABF, Tina Karlsson, Jessica Sahlström och Jonas Larsson, ansvarade

för olika specialområden av styrelsearbetet.

I ett första pass tog Tina Karlsson och Jessica Sahlström upp frågor kring styrelseledamöternas formella ansvar. Ett sådant område är säkerhetsfrågorna. Här gäller bland annat att styrelsen måste ha ordentliga attestrutiner, att se till att föreningen har de försäkringar som behövs och att hålla frågor om datasäkerhet aktuella. Det gäller inte enbart de elektroniskt behandlade uppgifterna utan också sådana i pappersform.

Olika praktiska frågor kom upp under hand. Ett sådant var vilka handlingar som ska insändas till förbundskansliet efter avslutat verksamhetsår. Här kunde man konstatera att det rör sig om föreningens årsmötespro-

tokoll, ekonomisk berättelse och revisionsberättelse och den nya styrelsens sammansättning. De här handlingarna ska sändas in före den 15 mars. Vid samma datum ska kansliet också ha besked om vilka årsmötet utsett till ombud och ersättare vid riksstämman. Innan dess, senast den 1 februari, ska eventuella motioner ha inkommit och då också besked om vilka nomineringar föreningen har till förbundsstyrelsen och till Laryngfondens styrelse.

Grupparbete

Efter de här mera generella genomgångarna var det dags för arbete i grupper. Grupindelningen utgick från deltagarnas olika funktioner i styrelsen. En grupp för ordföranden och ledamöter i valberedningen,

en för kassörer och en för sekreterare.

Själv deltog jag delvis i gruppen för sekreterare. Vi hade en intressant diskussion som mynnade ut i vilka egenskaper en sekreterare bör ha och kom fram till att sekreteraren bör ha en känsla för språk och också vara noggrann, kunna hålla ordning och reda. Det är viktigt att sekreteraren kan hålla ihop och ge strukturer, ställa frågan "vad är beslutat?", att följa upp och sammanfatta.

Själv hade jag inte möjlighet att delta i hela kursen men fick uppfattningen att många av deltagarna uppskattade att komma samman och få del av andras erfarenheter och att också få möjligheten att ta upp frågor kring den egna rollen i styrelsearbetet. ■

Owe Persson.

Tina Karlsson.

Jessica Sahlström.

Jonas Larsson.

REGIONALT CANCERCENTRUM VÄST

TEXT OCH FOTO ANNIKA LJUNGSTRÖM

Den 26 januari 2018 hade Regionalt cancercentrum (RCC) väst ett vårdprocessgruppmöte.

Hedda Cange onkolog vid Sahlgrenska universitetssjukhuset var ordförande. Läkare, kontaktsköterskor från västra Götaland och Gunnar Eckerdal från RCC deltog. Under tecknad deltog som patientrepresentant för MHCF.

Många intressanta diskussioner förekom. Gunnar Eckerdal redovisade tankegångar kring Min vårdplan och de krav som ställs enligt patientlagen rörande sjukvårdens skyldighet att ge patienten information om dennes rätt till delaktighet i beslut om behandling.

PATIENTLAGEN 56:

Målet med hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården.

Några exempel från patientlagen:

Patienten ska få information om:

- sitt hälsotillstånd
- de metoder som finns för undersökning, vård och behandling
- de hjälpmedel som finns för personer med funktionsnedsättning
- vid vilken tidpunkt han eller hon kan förvänta sej att få vård.

Personerna från vänster: Pia Lindberg, sjuksköterska ÖNH Alingsås, Lisa Jakobsson, kontaktsjuksköterska Sahlgrenska ÄNH, Emma Söderholm.

TRÄDDE I KRAFT 2018 01 01:

En patient som skrivs ut från slutna vård ska få sammanfattande information om den vård och behandling som getts under vårdtiden.

Lagen är tydlig. Väl fungerande

erande samråd och god kvalitet på informationen ger förutsättningar för bättre behandlingsresultat och antagligen nöjdare patienter och mindre risk för tidsödande samtal med närstående. ■

SUNSTAR

Bli fri från din muntorrhet!

**ÅTERFUKTAR
SKYDDAR
LINDRAR
LÄKER**

GUM® HYDRAL är en produktserie som ger återfuktning vid muntorrhet för **OMEDELBAR** och **LÅNGVARIG** lindring

- HELA DAGEN, VARJE DAG

Finns på: **APOTEK** **LloydsApotek** **Apotea-se**

Sunstar | Tel 031-87 16 10 | SunstarGUM.se

G·U·M® **HYDRAL**™

Ett åtagande för högre liv

HÖRBY

Att genomgå en total laryngektomi kan vara en svår, omvälvande och livsförändrande upplevelse. Men det är fullt möjligt att fortsätta leva sitt liv nästan som förr.

Med den övertygelsen har Atos Medical i tre decennier utvecklat, förfinat och tillverkat svenska kvalitetsprodukter för personer som andas genom ett stoma.

“Hos oss finns ingenjörer som bara fokuserar på en enda sak: Vad kan vi göra bättre?”, förklarar Henrik Helmer Hansen, försäljningschef Sverige. Faktum är att just den frågeställningen drivit Hörby-företaget Atos Medical framåt i över 30 år, och lett till flera världsledande innovationer. Utvecklingen sker i nära samarbete med slutanvändarna själva, de människor som faktiskt lever med produkterna i sin vardag. Vilka är behoven? Problemen? Vad fungerar – och vad fungerar inte?

“Så länge det finns ett gap mellan användarnas önskemål, och det som faktiskt finns på marknaden i dag, så kommer vi att kämpa vidare för att höja deras livskvalitet. Innovationerna är ryggraden i vår existens. Därför arbetar vi också väldigt nära våra användare i allt vi gör”, säger Mikael Melefors, utvecklingschef.

Användarnas feedback leder till ständig optimering av våra produkter

Atos Medical söker konstant feedback, både positiv och negativ, från både brukare och patientföreningar. För några år sedan gjordes dessutom en stor, fördjupande studie kring användarnas verklighet, och regelbundna fokusgrupper hjälper till att lokalisera problem och frustrationer. Även kliniker, som läkare och logoped, är en stor och viktig källa till ny kunskap och smartare produkter.

“Ingen person är exakt den andre lik, därför har vi också ett väldigt brett sortiment av olika produkter. Förutom att själva tekniken och funktionen alltid ska hålla högsta kvalitet, arbetar vi ständigt med att förbättra passformer och själva känslan av att bära produkterna”, säger Mikael Melefors, och berättar bland annat om nya plåster med bättre häftämnen, olika röstventiller, fukt- och värmeväxlare och talhjälpmedel som numera går att använda “handsfree”.

Provox Luna, en ny innovation från Atos Medical, hjälper dig att sova bekvämt, lugnar huden och förbättrar din lunghälsa.

I produktionen passerar varje enskild produkt genom en mängd olika tester och kontroller. “Vi är stolta över att producera i Sverige”, säger platschefen Rolf Karlberg.

Svensk kvalitet och precision i varje led

För att säkerställa kvalitetskedjan ligger innovationsavdelningen vägg i vägg med produktionsanläggningen i Hörby. Närheten gör det enkelt att testa nya idéer och lösningar, provköra prototyper och samtidigt utbyta kunskap mellan tillverkande tekniker och innovativa ingenjörer.

“Ju fler kompetenser som arbetar ihop, desto bättre helhetslösning får vi. Här hjälper vi faktiskt människor att få en röst tillbaka, att kunna känna dofter och smaker igen. Det är så oerhört motiverande att få arbeta med något som på riktigt kan förändra någons liv”, säger Mikael Melefors.

I produktionen passerar varje enskild produkt genom en mängd olika tester och kontroller innan förpackningen verkligen är godkänd för leverans. Förvånansvärt mycket sker fortfarande med hjälp av mänskliga händer och ögon, i ett noggrant hantverk. Det finns fortfarande kritiska moment som robotar och automatiserade maskiner helt enkelt inte klarar av med samma precision.

“Vi är stolta över att producera i Sverige och står för svensk kvalitet. Genom att ha kvar produktionen i direkt anslutning till utvecklingsavdelningen i Hörby har vi full kontroll på alla led. Vissa detaljer vi producerar kan se väldigt enkla ut, men bakom allt finns massor av forskningstimmar, unika verktyg och digera dokumentation. Allt vi levererar är kvalitetssäkrat, spårbart och certifierat. Vi vill kunna bevisa att det vi gör verkligen fungerar”, säger Rolf Karlberg, platschef.

skvalitet

Långsiktigt engagemang för användare

Ingen ny produkt når användarna utan en lång rad av kliniska tester. Atos Medical produkter har också publicerats i mer än 150 publikationer, som granskas av sakkunniga, och företaget stödjer och leder hundratals sammankomster och utbildningsprogram varje år. Engagemanget är något som sitter i väggarna, enligt Rolf Karlberg.

“Jan-Ove Persson, en av grundarbröderna, arbetade kvar här till för bara ett par år sedan. Han var verkligen genuin som person och alltid extremt mån om användarnas välmående. Han var också en riktig Uppfinnar-Jocke och brann för att allt skulle fungera på bästa sätt här på Atos Medical. Det genomsyrar fortfarande företaget. Många som kommer hit och besöker oss talar om att det finns en speciell atmosfär”, säger han.

Atos Medical grundades 1986 av bröderna Gert och Jan-Ove Persson. Redan från början fanns ett starkt engagemang kring sviterna efter en strupcancer, och hur man med ny och förbättrad teknik kan tala med hjälp av en punktione och en talventil mellan luftstrupe och matstrupe.

“1987 inleddes ett samarbete med Netherlands’ Cancer institute och de medicinska experterna och forskarna under ledning av professor Frans Hilgers. Samarbetet är fortfarande en väldigt viktig del i vår utveckling”, säger Rolf Karlberg.

Det som föddes som ett litet familjeföretag har i dag vuxit till en global aktör. Sedan lanseringen av den första Provox-röstventilen 1990 har Atos Medical blivit världsledande inom röst- och lungrehabilitering, och har vid det här laget tillgodosett behoven hos cirka 100 000 personer som genomgått laryngektomi i över 70 länder.

“Vi är stolta över att producera i Sverige och står för svensk kvalitet.”

- Rolf Karlberg, Platschef

Verksamhetens storlek och den globala närvaron har gett Atos Medical ännu mer muskler att investera i det som fortfarande – 31 år efter starten – är ryggraden i verksamheten: Viljan att bli ännu bättre. Att på riktigt göra skillnad. Att leda utvecklingen framåt.

“Vi måste pressa oss ytterligare, vi nöjer oss inte.

Det finns fortfarande människor som inte mår så bra som de skulle kunna må. Deras bekymmer, deras liv, är basen i allt vi gör”, säger marknadschefen Birgitta Lyrdal.

Atos Medical vill hjälpa personer som genomgått en total laryngektomi att öka sin livskvalitet. I skånska Hörby utvecklas och produceras ett brett sortiment av produkter, i ett nära samarbete med kliniker och användare.

Olika produkter för olika behov

Alla människor är unika. Atos Medical har tagit fram ett brett utbud av produkter, för att kunna hjälpa så många som möjligt så bra som möjligt. Här är tre exempel på olika HME:s från Atos Medical:

- **Provox XtraFlow:**
Hjälper dig att andas lättare. Använd den under dagen när du är fysiskt aktiv.
- **Provox XtraMoist:**
Gör luften fuktigare. Använd den under dagen när du tar det lugnt.
- **Provox Micron:**
En HME med ett effektivt filter mot bakterier och virus.

▶ OMSLAGSBILDEN NR 4/2017

Flera läsare har hört av sig och undrat vilken vacker kyrka som fanns på omslaget till den förra tidningen. Som regel brukar omslagsbilden presenteras på andra sidan, men icke den här gången. Här har redaktören slarvat och lovar bot och bättring genom detta sena besked:

Bilden föreställer stavkyrkan i Lom, Norge och fotot är taget sommaren 2015.

Lom är en liten kommun, cirka 2 300 invånare. Norges två högsta fjäll, Galdhøpiggen och Glittertind, ligger inom kommunens gränser.

Källa: Wikipedia

▶ ANTIRÖKGRUPPEN

Styrelsen har tidigare tillsatt en arbetsgrupp för att utarbeta förslag hur antirökinformationen i skolorna ska kunna reaktiveras. Gruppen, som består av Annika Ljungström, Anette Sten och Stig Falk, har nu lämnat sitt förslag till styrelsen. Vi får återkomma efter styrelsens beslut.

▶ 7 MILJONER DÖR AV RÖKNING VARJE ÅR

Enligt WHO (World Health Organization, maj 2017) orsakar rökning varje år cirka sju miljoner dödsfall. Av dessa beräknas mer än sex miljoner dö av att de själva röker och mer än 890 000 av passiv rökning, dvs av att de utsätts för andras rökning. WHO uppskattar att det finns 1 miljard rökare i världen. Cirka 80 % av rökarna bor i låg- eller medelinkomstländer.

▶ HÖJT TANDVÅRDSBIDRAG OCH HÖJD ÅLDERSGRÄNS FÖR KOSTNADSFRI TANDVÅRD

Åldersgränsen för kostnadsfri tandvård höjdes den 1 januari i år. Nu gäller att barn och ungdomar har rätt till kostnadsfri tandvård till och med det år de fyller 23 år (tidigare 19 år).

Från den 15 april i år höjs det allmänna tandvårdsbidraget, vilket innebär:

- från det år man fyller 23 år till och med det år man fyller 29 år är tandvårdsbidraget 600 kronor per år.
- från och med det år man fyller 30 till och med man fyller 64 år bidraget 300 kronor per år.
- från och med det år man fyller 65 år bidraget 600 kronor per år.

ULF JÖNSON

Förenings- nytt

UNDER DEN HÄR RUBRIKEN tänker vi pröva något nytt, nämligen en slags annonsruta för föreningarnas kommande aktiviteter.

HÄR KAN VARJE FÖRENING "ANNONSERA" den verksamhet som planeras för den kommande perioden, intill det att nästa nummer av Mun&Hals kommer ut. På så sätt når man alla medlemmar med en påminnelse och andra föreningar kan dessutom få tips och inspiration till sitt eget utbud.

DEN HÄR RUTAN ska alltså användas för att i förväg informera. Att sedan rapportera från mötet eller aktiviteter i form av en artikel i tidningen är givetvis lika angeläget och viktigt som tidigare.

REDAKTIONEN

MAILA TILL: ULF JÖNSON, ulfjonson.012140026@telia.com

Hur olika människor väljer att hantera sitt håravfall är individuellt och i slutändan en smaksak. Vissa väljer att lämna huvudet bart medan andra föredrar att använda turban och sjal eller peruk. Oavsett vad du själv väljer, är det viktigaste att det känns bra och bekvämt för dig!

Christine
HEADWEAR

Salonger – med peruker och turbaner

Vi träffar dagligen personer med olika typer av håravfall, bl a håravfall som biverkan vid cytostatikabehandling. Och vi vet att det finns många frågor och funderingar kring det som inträffar och vid val av peruk. Hos oss hittar du ett stort utbud av peruker och turbaner i olika modeller och utförande – för att vi på bästa möjliga sätt ska kunna hitta just det du söker, för bästa känsla och komfort! **Kontakta oss gärna för fri konsultation.**

Varmt välkommen till någon av våra salonger!

Carl M Lundh – Salonger och Partners

enkeltomperuker.se

Är en hemsida som bygger på den enkla idén att göra det lättare för personer som drabbats av håravfall att finna komplett information om peruker. Sidan innehåller bland annat information om: håravfall, bidragsregler, besök på salong, utprovning/ att välja peruk – och mycket mer.

Enkeltomperuker.se utvecklas gärna! Dela gärna med dig av dina egna upplevelser av att bära peruk, skicka ett mail till oss: info@carmlundh.se

先
LOTUS
SENTOO COLLECTION
頭

NY PERUKKOLLEKTION

Lotus - med 6 stilsäkra modeller.
Du hittar dem hos Carl M Lundh salonger och partners. Välkommen!

CARL M LUNDH SALONGER – GÖTEBORG CML: 031-10 23 80 | GÖTEBORG Salong Wivi: 031-41 45 10 | HELSINGBORG CML: 042-14 30 00 | JÖNKÖPING CML: 036- 15 02 70
KALMAR CML: 0480-268 30 | KALMAR Länssjukhus CML: 0480-813 69 | LUND CML: 046-14 17 70 | MALMÖ CML: 040-733 20 | STOCKHOLM CML: 08-545 66 800 | STOCKHOLM Perukshopen: 08-20 10 06 | STOCKHOLM Inga-Lills Perukmakeri: 08-646 46 80 | UMEÅ Salong Huvudform: 090-12 16 72 | VÄSTERÅS Ann & Ewa Salongen: 021-18 15 03
ÖREBRO USÖ Hårvård: 019-14 83 63.

PARTNERS – ANDERSTORP Almgrens hårvård: 0371-154 77 | BORÅS Hulta Salongen: 033-15 51 77 | ESKILSTUNA Salong LM: 016-13 27 19 | FALUN Headbanger Hairstyle: 023-197 88 | GÄLLIVARE Stinas Hårcenter: 0970-150 55 | KARLSKOGA Salong Boman: 0586-310 27 | KARLSTAD Hedwig Hårvård: 054-19 08 03 | KRISTIANSTAD Skägg & Lockar: 044-10 00 00 | LINKÖPING Fifty Fifty: 013-12 65 66 | NORRKÖPING Peggis Barbershop: 011-13 24 00 | RONNEBY Salong Astra: 0457-108 51 | SVENLJUNGA Bergs Salong: 0325-61 10 86 | TORSÅKER Salong P.I.A: 0290-400 12 | UPPSALA Hårfixarna: 018-20 90 90 | VARBERG Frisyrhörnan: 0340-133 78 | VÄXJÖ Hårdesign: 0470-483 90
ÖRNSKÖLDSVIK Salong Jacob: 0660-190 17 | ÖSTERSUND Madelene Hårvård: 063-10 14 85.

SVENSKA MUN- OCH HALSCANCERFÖRBUNDET DELTAR I ATT GODKÄNNA RESOLUTIONEN I EU-PARLAMENTET

4 DECEMBER TILL DEN 7 DECEMBER 2017

TEXT OCH FOTO OWE PERSSON OCH LENA LAGESON

Måndagen den 4 december flög två representanter från förbundsstyrelsen för att representera det Svenska Mun- & Halscancerförbundet i EU-parlamentet i Bryssel. De två representanterna var Lena Lageson från Karlskrona och Owe Persson från Umeå.

Totalt var vi 65 delegater från funktions- och patientorganisationerna i Sverige. Kostnaderna för detta stod EU-parlamentarikerna för. Vi anlände på kvällen till vårt hotell vid Grand Place. Det var en fantastisk julstämning i Bryssel. Det gamla stads- huset vid Stora torget, kallat "Grote Markt", och anlagt på senmedeltiden låg alldeles vid vårt hotell och lystes upp i alla regnbågens färger på kvällarna.

EU-parlamentet

Väl framme i Bryssel gick vi tillsammans ut och åt en sen middag för att sedan gå till sängs inför en ny fullspäckad morgondag. Det började med att vi tog oss till EU-parlamentet för att där under ett par timmar lyssna till EU-parlamentarikerna Anna Hedh (S) och Malin Björk (V). De berättade om arbetet i parlamentet samt vilka frågor som låg dem varmast om hjärtat. Efter dessa presenta-

tioner fanns gott om tid för frågor från oss deltagare.

Delegaterna samlades

Onsdagen den 6 december var den dag då samtliga delegater från alla EU-länder, cirka 700 personer, med i de allra flesta fall någon form av funktionshinder samlades. Vi inträdde i parlamentet klockan 08.30 på morgonen, och det skulle visa sig att detta skulle ta hela dagen fram till 19.00 på kvällen. Detta var dagen då den nya resolutionen skulle antas, och förhoppningarna var stora.

Många talare gjorde starkt intryck på såväl mig som Lena, exempelvis när delegater med begåvningshandikapp höll lysande anföranden inför 700 delegater, en fantastisk upplevelse. Ett tydligt budskap från funktionshinderrörelsen till samtliga politiker och tjänstemän inom EU var "Ingenting om oss utan oss".

Resolutionen

När det så var dags att anta resolutionen var naturligtvis ingen däremot. Själva reso-

lutionen handlar om tillgänglighet för alla EU-medborgare och då vi talar om tillgänglighet är det inte bara den fysiska tillgängligheten utan också den psykiska, mentala och intellektuella tillgängligheten vilken då skall vara lika för samtliga EU-medborgare. Resolutionen innebär att samtliga EU:s medlemsstater förbinder sig att fram till Europavalet 2019 ta fram en strategi och ett handlingsprogram för att genomföra detta så att EU:s medborgare i en framtid kommer att leva i ett jämlikt och tillgängligt samhälle för alla individer oavsett funktionshinder samt att alla ska kunna tillgodogöra sig all information från samtliga politiska konstellationer i samband med EU-valet. En helt fantastisk reform.

Trötta efter en dags hårt arbete tog vi oss hem till hotellet för att intaga sängläge till nästa dags evenemang, vilket skulle bli en träff med EU-parlamentariker på hotell Leopold Rue du Luxembourg 35 1050 Bruxelles.

Senare på torsdagseftermiddagen fick vi möjlighet

Owe Persson

att träffa EU-kommissionär Cecilia Wikström (L) som berättade om sin verksamhet samt det som för närvarande stod på den politiska dagordningen. Dagen avslutade vi med en gemensam middag på en liten mysig restaurang.

Summering

När vi tillsammans summerade veckan i Bryssel kunde vi se tillbaka på en intensiv men lärorik vecka. Vi var båda mycket nöjda när vi tidigt på fredagsmorgonen (05.00)

Lena Lageson

lämnade vårt hotell för att ta oss ut till flygplatsen i Bryssel för hemfärd.

Det strulade lite för ordföranden på hemresan. Enligt informationen på boardingkortet skulle planet mot Helsingfors lyfta 07.35 men det avgick först cirka 13.00 på dagen, så det blev en lång väntan. Det gick bättre för Lena som kom iväg enligt tidtabell. Men nu är vi båda hemma och har flera roliga och intressanta minnen att se tillbaka på. ■

Sju landsting har etablerat ett diagnostiskt patologiätverk med målet att få en jämlik och högkvalitativ diagnostik för patienter med cancer i hela landet. En snabbare och bättre diagnostik leder till tidigare behandling och bättre behandlingsresultat.

Målet uppnås genom att samordna de patologikompetenser som finns i landet så att den specialist som är bäst lämpad och tillgänglig utför diagnostiken oavsett var patienten söker vård.

Vi som startat nätverket anser att det är en viktig fråga för patientföreningarna att alla landsting deltar i nätverket för att uppnå målet om jämlik vård. Vi vill med bifogat informationsbrev upplysa er om att nätverket existerar och hoppas på er hjälp att påverka övriga landsting att delta i nätverket.

Vid eventuella frågor eller önskemål om ytterligare information får ni gärna kontakta oss via mail på info@exdin.com eller telefon enligt nedan.

KRISTINA LANDQVIST
NÄTVERKSKOORDINATOR EXDIN
TELEFON: 0455-73 49 47
MOBIL: 0734-47 13 26
E-POST:
kristina.landqvist@ltblekinge.se
INTERNET: www.ltblekinge.se,
www.exdin.com

DIAGNOSTISKT PATOLOGINÄTVERK ETABLERAT

Den 1:a januari 2018 har sju landsting och en privat utförare etablerat ett patologiätverk för digital primärdiagnostik, EXDIN, med målsättningen att skapa en mer jämlik vård med högre kvalitet.

Patologin har en central roll i sjukvården för att diagnosticera cancer genom att ta vävnadsprover (biopsier) och identifiera vävnads- eller cellförändringar. Det omfattar bland annat att identifiera och typbestämma elakartade cancertumörer samt stöd i att bedöma patientens prognos.

Cancer är ett samlingsnamn på ca 200 olika sjukdomar. En prognos från Cancerfonden och Folkhälsomyndigheten visar på att år 2040 kommer 100 000 patienter diagnosticeras med cancer och 600 000 personer leva med cancer, vilket är en fördubbling gentemot idag. En tidig upptäckt ökar sannolikheten för överlevnad.

En väl fungerande diagnostik inom patologi är därför avgörande för att patienter med cancer ska upptäckas tidigt, få rätt behandling och öka sina chanser för överlevnad.

Patologin har idag utmaningar med begränsade resurser som är koncentrerade till storstadsregioner samtidigt som antalet patientfall ökar, diagnostiken blir mer komplex och specialiserad samt att kraven på kortare svarstider ökar. Patologin genomgår samtidigt en stor förändring där diagnostik sker med digitala bilder i stället för i mikroskop. Den tekniska utvecklingen skapar förutsättningar för att organisera diagnostiken på ett nytt, mer effektivt sätt.

ExDIN är ett diagnostiskt nätverk som syftar till att samordna alla patologiverksamheter för att enkelt kunna samarbeta kring befintliga patologiresurser och -kompetenser på ett effektivt och säkert sätt med hög kvalitet.

Den stora nyttan med att diagnosticera i ett gemensamt nätverk är att kliniker får ett bättre diagnostiskt underlag för att kunna ge patienter rätt och tidig behandling oavsett geografi.

Initiativet kommer från patologiverksamheterna som också har skapat förutsättningarna för det nätverk som nu har etablerats. Utvecklingsarbetet har pågått under flera år.

Nätverket omfattar idag 7 landsting, 1 privat utförare som har 16 samarbeten och 31 registrerade patologer med kompetens inom bröst, endokrin, gyn, hud, lever, lunga, mjukdelar, nedre & övre gastro, urologi och öron/näsa/hals. Nätverket nyttjas idag för diagnostik.

Målet för 2018 är att utöka nätverket med fler landsting och patologer för att uppnå den potentiella patientnytta som nätverket har. Det är i varje patients intresse att alla landsting är med.

Se www.exdin.com eller kontakta nätverket på info@exdin.com för mer information. Det går även att [registrera sig](#) för att få ExDINs nyhetsbrev.

**Vill du annonsera
i tidningen
Mun & Hals?**

Kontakta
Fredrik Forsberg
0660-29 99 63
fredrik.forsberg@agrenshuset.se

@ÅGRENSHUSET

episil[®]
MUNHÅLEVÄTSKA

Mot smärta i munnen

Smärta i munnen som ger svårigheter att äta, svälja, tala och sova är vanligt i samband med cancerbehandling. episil[®] munhålevätska förebygger och behandlar smärtor och sår i munnen genom att bilda en tunn film som snabbt och effektivt skyddar munslimhinnan i upp till 8 timmar.

episil[®] är en receptfri produkt och finns tillgänglig för beställning på www.apotea.se, www.apoteket.se samt i Apoteket AB's butiker. Mer information om produkten och hur du beställer hittar du på www.episil.se

Camurus AB, Ideon Science Park, 223 70 Lund, Sverige
episil@camurus.com | 046-286 57 30 | www.camurus.se

camurus

En friskare känsla!

En fuktig mun kan vara en enorm lättnad när kroppen inte fungerar som den ska. Mer än 20 års erfarenhet av munvård har lärt oss att behovet av fukt varierar otroligt mycket från morgon till kväll och från person till person. Därför har vi många produkter som lindrar en torr och känslig mun. Den röda serien med mild mintsmaak och den gula serien utan smak och med extra vårdande egenskaper.

**Vi rekommenderar en kombination
av Proxident Munspray, Munfuktgel,
Tuggummi och Tandkräm.**

Proxident

Läs mer på www.proxident.se

Rehabcenter Mösseberg
Rehabcenter Sfären

Bräcke
diakoni

Rehab för livet

Rehab handlar hos oss om återhämtning, att utvecklas och skapa något nytt. Ditt skräddarsydda program kan innehålla t ex vattengymnastik, mindfulness, tid för reflektion, samtal med andra och föreläsningar. Och viktigast av allt – du får värdefull kunskap med dig hem.

Tel 08-791 14 18, www.brackediakoni.se/sfaren

- har 11 läns- och regionföreningar runt om i landet
- bevakar och tillvaratar medlemmarnas intressen
- arbetar aktivt för att hjälpa medlemmarna tillbaka till ett meningsfullt liv
- ordnar rehabiliteringsseminarier och -resor
- har sitt kansli i Solna
- arbetar för att starta samtalsgrupper för både patienter och anhöriga antingen via sjukvårdspersonalen eller i lokal-föreningarnas regi
- ger ut tidningen Mun&Hals med aktuell information, artiklar och reportage
- har regelbundet kurser för förbundets och föreningarnas förtroendevalda samt antirökinformatörer
- håller kontakt med myndigheter och serviceorgan
- tillhör Handikapporganisationernas Samarbetsorgan
- är en av huvudmännen i Cancerfonden
- har kontakt med mot svarande förbund i andra länder
- har förtroendeanslutna läkare, tandläkare, logoped, kurator och dietist
- har instiftat den fristående Stiftelsen Laryngfonden

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

I KAMP MOT STRUP- OCH MUNHÅLECANCER

Laryngfonden – en fristående fond instiftad av Svenska Laryngförbundet – står öppen för ansökningar om bidrag, vilka kan beviljas i enlighet med fondens ändamål:

Fondens ändamål är att främja forskning och utveckling, särskilt inom områdena laryng-, hemilaryng- och glossektomi samt främja vård och rehabilitering för behövande sjuka inom dessa områden, dock ej sådant som åligger stat, landsting och kommun, enligt gällande lagar, regler och praxis.

**Bidrag och gåvor
emottages tacksamt på:**

Plusgiro 91 82 58-5

Bankgiro 5936-5338

Ansökningsblankett för bidrag finns hos:
Stiftelsen Laryngfonden

Strandgatan 19 ■ 952 33 Kalix

Tel: 0923-776 60 ■ Fax: 0923-155 90

E-post: info@laryngfonden.se ■ Hemsida: www.laryngfonden.se

Forskningsstudie av tungcancer

Detta är information till Dig som under åren 2008 – 2014 behandlats för cancer i tungan.

Sedan 2008 finns ett nationellt kvalitetsregister för Huvud- och halscancer.

Kvalitetsregister finns inom många områden inom sjukvården, drivs utan vinstintresse av den medicinska professionen, och har som mål att förbättra sjukvården i Sverige. Kvalitetsregistren lyder under liknande lagar som patientjournaler. All insyn i registren är strikt juridiskt reglerad och står under datainspektionens tillsyn. Datasammanställningar med avidentifiering av enskild person görs regelbundet för att jämföra och förbättra sjukvården. Data från kvalitetsregister kan även användas för forskning. Samma lagar för datahantering och sekretess och avidentifierade personuppgifter gäller vid forskning som vid datahantering för klinisk användning.

Mer om kvalitetsregister finns att läsa på:

<http://www.kvalitetsregister.se/hittaregister/registerarkiv/huvudochhalscancer.2387.html>

Nationellt kvalitetsregister för Huvud- och halscancer stödjer principiellt forskning i registret under förutsättning att en godkänd etikprövning för projektet utförts.

Registret har nu fått en förfrågan där man avser att vetenskapligt studera och jämföra utfallet av behandling av tungcancer i olika åldersgrupper (20-40 år, 40-70 och över 70 år). Projektnamnet är: 'Tungcancer hos unga - analys av recidiv och överlevnad. Registerstudie från Svenskt Kvalitetsregister för Huvud-halscancer'.

Registret har accepterat att medverka i denna studie och etikprövningsnämnden accepterar detta forskningsprojekt under förutsättning att berörda personer genom annonsering informeras om att studien kommer genomföras. Avidentifierade uppgifter om behandling kommer att sammanställas vid Onkologiskt Centrum, Sahlgrenska Sjukhuset i Göteborg och resultaten publiceras i internationell medicinsk facktidskrift.

Deltagande i studien är helt frivilligt. Om Du har frågor kring denna studie, eller inte vill låta avidentifierade data om Din sjukdom och den behandling Du genomgått ingå i studien är Du välkommen att höra av Dig till undertecknad.

Johan Wennerberg, professor, överläkare

johan.wennerberg@med.lu.se

Tel: 046-172810

Öron-, näs- och halskliniken, Skånes Universitetssjukhus, 221 85 Lund

RECEPT

TOMATER FRÅN URUGUAY

TEXT VIOLA FRÅN STH-FÖRENINGEN

När jag senast var nere på mitt källarkontor, hittade jag en papplåda i ett skrymsle som jag inte sett eller brytt mig om på många herrans år. Däri fann jag ett recept som jag fått på 50-talet av en kock på restaurang i Montevideo i Uruguay (Syd-Amerika) när jag som ung var till sjöss och jag kommer ihåg att jag var mycket förtjust i dessa "syltade" tomater så jag var absolut tvungen att prova igen för att smaka om dom fortfarande var lika goda som jag mindes dom och det var dom. Lika underbara till kött som till fisk. Jag rekommenderar dom på det varmaste.

Här nedan kommer det lätta receptet för dom som vill prova en god smakupplevelse:

1 påse saltorkade (helst ekologiska) tomater "slängs" ned i kokande vatten och låt koka upp igen.

Lägg dom sedan i en väl rengjord burk med ett par lagerblad, 2 klyftor vitlök och några färska basilikablåd.

Fyll på med kallpressad olivolja av hög kvalitet så oljan täcker tomaterna och ställ burken att vila i några dagar.

Hoppas på att Du också tycker dom är goda. ■

Foto: mostphotos.com

GÅ IN OCH TITTA PÅ VÅR HEMSIDA
www.mhcforbundet.se

MEDLEMSANSÖKAN

Jag vill bli medlem

Namn:

Adress:

Postnummer/Ort:

E-postadress:

Telefon:

Klipp ur kupongen, lägg den i ett kuvert, skriv FRISVAR, Mun- & Halscancerförbundet, 20403787, 170 07 Solna

Läs mer om oss på vår hemsida: www.mhcforbundet.se

MUN- & HALSCANCERFÖRBUNDET

Regionalföreningar

MED KONTAKTPERSONER

Mun- & Halscancerföreningen Norrland

OWE PERSSON

Magasingatan 13, 903 27 Umeå
Tel: 090-19 10 32. Mobil: 0703-92 63 15
E-post: owe.persson@umea.se

Mun- & Halscancerföreningen Gävleborg

KENNETH RUBENSSON

Masurgatan 7, 804 31 Gävle
Tel: 026-19 52 42, mobil: 0703-77 80 86
E-post: ruben7@tele2.se

Mun- & Halscancerföreningen Dalarna

LENA LUNDSTRÖM

Hantverkaregatan 3, 771 53 Ludvika
Mobil: 072-330 09 23
E-post: lena.lundstrom54@live.se

Mun- & Halscancerföreningen Uppland

STAFFAN HAGELIN GILLE

Heidenstamsgatan 55, 754 27 Uppsala
Tel: 070-469 33 50
E-post: mhcfuppland@gmail.com

Mun- & Halscancerföreningen Örebro och Värmlands Län

HALVOR ERIKSSON

Sirbo 315, 693 94 Åtorp
Tel: 0586-73 20 27. Mobil: 0706-32 02 71
E-post: halvor.eriksson@telia.com

Mun- & Halscancerföreningen Västmanlands Län

EVA KNUTS ERIKSSON

Myrby gård 1, 725 96 Västerås
Mobil: 070-898 01 75.
E-post: eva@myrbygard.se

Mun- & Halscancerföreningen Stockholms Län

KENT BLADEMO

Fenderstigen 4, 134 32 Gustavsberg
Mobil: 070-529 11 20

Sydöstra Mun- & Halscancerföreningen

BÖRJE ADOLFFSSON

Kungsvägen 26 B, 595 51 Mjölby
Tel: 0142-160 06
E-post: borlis@spray.se

Mun- & Halscancerföreningen Göteborg

ANNIKA LJUNGSTRÖM

Norra Rydsbergsvägen 60, 443 50 Lerum
Tel: 0302-131 22, mobil: 0705-26 25 34
E-post: ljungstrom.lerum@telia.com

Hallands Laryngförening

BENGT SVENSSON

Box 48
Oskarströmsvägen 29, 313 94 Sennan
Mobil: 0707-92 08 35
E-post: bengt-goran@hotmail.com

Mun- & Halscancerföreningen Södra Sverige

ANNIKA AXELSSON

Liedbergsgatan 3 B, 352 30 Växjö
Tel: 0470-834 67
Mobil: 070-360 18 16
E-post: annika47axelsson@telia.com

Mun- & Halscancerförbundet

KRISTINA HENRIKSSON, ZOFIA KIJEK

Barks väg 14, 170 73 Solna
Tel: 08-655 83 10
E-post: kansli@mhcforbundet.se
Hemsida: www.mhcforbundet.se

Ni i föreningarna kan hjälpa redaktionen

Vi vill tacka för de bidrag som kommit in till Mun&Hals. Det är roligt att läsa det som kommit in. Hoppas ni fortsätter så.

Bidragen behöver inte handla om vår funktionsnedsättning. Det kan vara en liten händelse eller incident på 4 rader eller ett A4. Allt är lika välkommet.

Känn dig som en redaktionsmedlem. Försök innan ni skickar in ert material att om möjligt få det digitaliserat och helst skickat på e-post.

Grovsortera gärna era bilder som är suddiga eller som ni bedömer är ointressanta. Skicka bara de ni vill ha med. Glöm inte att skriva texter till bilderna och gärna mellanrubriker.

VARMA HÄLSNINGAR FRÅN REDAKTIONEN

Kansliets telefontider

Tisdagar – Torsdagar kl. 09.00 – 12.00

Telefon: 08-655 83 10

E-post: kansli@mhcforbundet.se

Hemsida: www.mhcforbundet.se

PROVOX[®] Luna[™]

Bättre Nätter

Bättre Dagar

En ny lösning för natten för att hjälpa dig att förbereda dig för bättre dagar

Provox Luna har utformats för att hjälpa till att förbereda dig för bättre dagar.

Provox Luna HME ger överlägsen befukning jämfört med andra HME kassetter och har ett lågt andningsmotstånd som gör det enkelt att andas på natten.

Provox Luna Adhesive är mjuk och smidig och hjälper till att lugna och svalka huden medan du sover.

Använd Provox Luna på natten för att sova mer bekvämt och göra dig redo för en aktiv dag.

Upplev skillnaden!

**Sov mer bevämt
Lugnar huden
Förbättrar din lunghälsa**

Ring oss för mer behöver information:
Tel: +46 (0)415 19820 • Email: kundtjanst@atosmedical.com • Web: www.atosmedical.com

© Atos Medical AB, Sweden.

Atos
Atos Medical Your voice